

Otizm Spektrum Bozukluğu Nedir?

Otistik bozukluk; 3 yaşından önce başlayan, *şiddeti ve belirtileri bireysel farklılıklar içeren* ve *yaşam boyu süren*, kişinin iletişim becerilerini, davranışlarını ve sosyal yaşamını etkileyen bir yaygın gelişimsel bozukluktur.

Otizmin, beynin yapısını ya da işleyişini etkileyen *bazı sinir sistemi sorunlarından kaynaklandığı* düşünülmektedir.

Otizm Spektrum Bozukluğunun Nedeni Nedir?

Günümüzde otizm spektrum bozukluğunun nedeni tam olarak bilinmemektedir.

Ancak genetik ve çevresel faktörlerin otizm spektrum bozukluğuna neden olduğuna dair bulgular ve görüşler vardır.

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU

HAZIRLAYANLAR

ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ

Zeynep Cana ÖRS

Abdulkadir KILIÇ

İÇİNDEKİLER

Otizm Spektrum Bozukluğu Nedir?

Otizm Spektrum Bozukluğunun Nedeni
Nedir

Otizm Spektrum Bozukluğu Çeşitleri
Nelerdir?

DSM 5 TANI ÖLÇÜTLERİ

Erken Teşhisin Önemi

Tanımlama Süreçleri

Otizm Spektrum Bozukluğu Çeşitleri Nelerdir?

Tipik Otizm: Sadece otizm olarak da bilinen klasik otizm, sosyalleşme ve iletişim sorunlarının ağır biçimde görüldüğü, dil ve konuşma gecikmeleri, davranış bozuklukları gibi belirtilerle kendini gösterir.

Asperger Sendromu: Otizmin daha hafif seyrettiği bu tip bozukluklarda, diğer otizm türlerinde olduğu gibi sosyal davranışlarda anormallik gözlenir. Fakat Asperger sendromunda konuşma bozukluğu ve zihinsel yetersizlik durumları görülmez.

Atipik Otizm: Klasik otizm ve Asperger sendromu ile ortak belirtileri bulunan, ancak tüm kriterleri taşımayan bireyler atipik otizm bozukluğu tanısı alır. Bu tip otizm bozukluğu taşıyan kişiler, sosyalleşmede ve normal yaşamlarını sürdürmede ileri derecede sorun yaşamazlar ve topluma diğer otizm çeşitlerine göre topluma daha kolay uyum gösterirler.

DSM Ne Demektir?

Mental hastalıkların tariflenmesi, tüm tıp tarihi boyunca tartışmalara sebep olmuştur. Bu tartışmaları en aza indirebilmek amacıyla, İngilizcesi "*Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*" olan ve *Mental Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı* olarak çevirebileceğimiz bu rehberi profesyoneller tüm dünyada yaygın bir şekilde psikiyatrik hastalıkların tanısında kullanmaktadır.

DSM 5 TANI ÖLÇÜTLERİ

Toplumsal İletişim Ve Etkileşim	Kısıtlı, Yineleyici Davranışlar
<p>-Olağandışı toplumsal yaklaşım ve karşılıklı konuşamama,</p> <p>İlgilerini, duygularını paylaşamama,</p> <p>Toplumsal etkileşimi başlatamama ya da toplumsal etkileşime girememe,</p> <p>Toplumsal-duygusal karşılıklılık eksikliği,</p> <p>Sözel ve sözel olmayan bütünsel iletişim yetersizliği,</p> <p>Göz iletişimi ve beden dilinde olağan dışlıklar ya da el – kol hareketlerini anlama ve kullanma eksikliği</p> <p>Yüz ifadesinin ve sözel olmayan iletişimin hiç olmaması,</p> <p>Toplumsal etkileşim için kullanılan sözel olmayan iletişim davranışlarında eksiklikler,</p> <p>Değişik toplumsal ortamlara göre davranışlarını ayarlama güçlükleri,</p> <p>Hayali oyunu paylaşma ya da arkadaş edinme güçlükleri,</p> <p>Akranlarına ilgi göstermeme,</p> <p>Akranlarıyla etkileşim kurma, etkileşimlerini sürdürme ve ilişkilerini anlama eksiklikleri</p>	<p>Basmakalıp ya da yineleyici vücut hareketleri,</p> <p>Yineleyici ve basmakalıp nesne kullanımı ve konuşma (oyuncakları, nesnelere sıraya dizme, ekolali / yankılama, kendine özgü deyişler vb.),</p> <p>Aynılık konusunda direnme,</p> <p>Değişikliklere karşı esneklik göstermeme,</p> <p>Törenselleşmiş / ritüel sözel ve sözel olmayan davranışlar (örn. küçük değişiklikler karşısında aşırı sıkıntı duyma, geçişlerde güçlükler yaşama, törenselleşmiş selamlama davranışları, hep aynı yoldan gitme isteği ve aynı yemeği yemek isteme vb.),</p> <p>Yoğunluğu ve odağı olağandışı olan, ileri derecede kısıtlı, değişiklik göstermeyen ilgi alanları (Alışılmadık nesnelere aşırı bağlanma ya da bunlarla uğraşma, ileri derecede sınırlı ya da saplantılı ilgi alanları vb.),</p> <p>Duyusal girdilere karşı çok yüksek ya da düşük düzeyde tepki gösterme veya çevrenin duyuşsal yanlarına olağandışı bir ilgi gösterme (Ağrı / ısıya karşı aldırma, özgül birtakım seslere ya da dokulara karşı tepki gösterme, nesnelere aşırı dokunma ve koklama vb.)</p>
6 – 24 Ay Arası Belirtiler	24 – 36 Ay Arası Belirtiler
<p>-6 ayı geçtiği halde başkalarına gülümsemiyor,</p> <p>-12 ayı geçtiği halde sesler çıkarmıyor,</p> <p>-12 ayı geçtiği halde adına tepki vermiyor,</p> <p>-12 ayı geçtiği halde işaret parmağını kullanarak isteğini belirtmiyor,</p> <p>-12 ayı geçtiği halde bay bay, alkış yapma gibi becerileri taklit etmiyor,</p> <p>-12 ayı geçtiği halde ce – ee gibi sosyal oyunlara tepki vermiyor,</p> <p>-16 ayı geçtiği halde tek sözcük kullanmıyor,</p> <p>-18 ayı geçtiği halde basit yönergeleri yerine getirmiyor,</p>	<p>-2 yaşını geçtiği halde 2 sözcüklü anlamlı cümleler kuramıyor,</p> <p>-Ebeveyn ya da kardeşi kendisiyle oynadığında karşılık vermiyor,</p> <p>-Sosyal oyunlara katılmak istemiyor,</p> <p>-Senaryolu oyunlar oynayamıyor,</p> <p>-Beslenmede aşırı seçici davranıyor,</p> <p>-Rutinlerine aşırı bağlılık gösteriyor,</p> <p>-Oyuncaklarla amacına uygun oynamıyor,</p>

Erken Teşhisin Önemi

Tanılama Süreçleri

Otizmin tanısı nasıl ve kimler tarafından konur?

Tanı koyabilecek kişiler, yalnızca konunun uzmanı olan doktorlardır. Otizimli çocukların dış görünüşleri diğer çocuklardan farklı değildir; ancak, davranışları farklıdır. Tanı, uzmanlar tarafından çocuğun gözlenmesi, gelişim testleri yapılması ve anne-babalara çocuğun gelişimi hakkında sorular sorulmasıyla konur. Otizmin tanısı 12 aylıktan itibaren konabilir. Erken yaşta tanı konması, bir an önce eğitimin başlaması açısından önemlidir. Ülkemizde otizm tanısı koyabilecek uzmanlar çocuk ruh hastalıkları uzmanları ve çocuk nörologlarıdır.

1. Çocuk ruh hastalıkları uzmanı: Çocuk ruh hastalıkları uzmanı, çocuk ruh sağlığını değerlendiren, tanılayan ve tedavi eden doktordur. Çocuğunuzu gözler, sizinle görüşme yapar, tanı ölçütlerine göre çocuğunuzu değerlendirir, tıbbi muayenesini yapar ve tanısını koyar. Gerekirse tıbbi tetkik ve ilaç tedavisi önerir. İlaç, eğitime destek ve istenmeyen hareketleri kontrol altına almak amacıyla verilir. Otizmin ilaçla tedavisi henüz mümkün değildir. Değişiklikleri takip edebilmesi, gerekli düzenlemeleri yapabilmesi için düzenli aralıklarla (yılda bir ya da iki kez) çocuğunuzu çocuk ruh hastalıkları uzmanına götürmelisiniz.

2. **Çocuk nörologu:** Çocuk nörologu çocuklardaki beyin ve sinir sistemi sorunlarının uzmanıdır. Çocuk nörologu da otizme ilişkin değerlendirme yapabilir. Ayrıca, çocuğunuzda otizmle ilişkili olabilecek bazı hastalıkların (sara nöbetleri gibi) olduğu ya da otizm dışında başka sorunların varlığı düşünülürse, çocuk nörologu tarafından bazı tıbbi tetkikler (MR, BT, EEG vb.) ve tedaviler de yapılabilir. Ancak, bütün otizimli çocukların yalnızca dörtte birinde bu tür sorunlar görülür. Dolayısıyla, doktor tarafından mutlaka ihtiyaç olduğu söylenmediğinde, bu tetkiklerle kendinizi ve çocuğunuzu maddi ve manevi olarak yıpratmayın.

Eğer çocuğunuz henüz otizm tanısı almamışsa hangi kurum ve uzmanlara başvurabilirsiniz?

- Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Bölümü bulunan üniversite hastanelerine başvurabilirsiniz.
- Çocuk ruh hastalıkları uzmanı veya çocuk nörologu bulunan Sağlık Bakanlığı'na bağlı devlet hastanelerine başvurabilirsiniz.

Eğer çocuğunuz otizm tanısı alırsa, 'Çocuk Özel Gereksinim Raporu' (ÇÖZGER) çıkartmanız gerekir.

Çocuk Özel Gereksinim Raporu (ÇÖZGER) almak için ne yapmalısınız?

Çocuk Özel Gereksinim Raporu (ÇÖZGER) almak için, Özürlü Sağlık Kurulu bulunan bir hastaneye başvurmalısınız. Özürlü Sağlık Kurulu; iç hastalıkları, genel cerrahi, göz hastalıkları, kulak-burun-boğaz, nöroloji veya ruh hastalıkları uzmanlarından oluşur.

Otizmi Konu Alan İzlenmesi Gereken Başlıca Filmler

- Rain Man – 1988
- What's Eating Gilbert Grape – 1993
- Forrest Gump – 1994
- Molly – 1999

Otizmi Konu Alan Okunması Gereken Başlıca Kitaplar

- OTİZMİ ANLAMININ BAMBAŞKA BİR YOLU –Barry M. Prizant
- YÜKSEK İŞLEVLİ OTİZM VE ZOR ANLAR – Brenda Smith Myles, Ruth Aspy
- OTİZMDE İLK ADIM – Aydan Aydın, Epilson Yayıncılık

Kaynakça

DSM-5

<https://www.tohumotizm.org.tr/wp-content/uploads/2019/06/2BUSY-1.Otizm-Spektrum-Bozuklug%CC%86u-Pembe-Kitapc%CC%A7%C4%B1k-IC-64-sayfa.pdf>

Dr. Şahin Bodur*, Dr. A. Şebnem Soysal** Otizmin Erken Tanısı ve Önemi

Akşemsettinoğlu, N, (1990). Aslında Zordur Analık. Ankara: İlgili Otistik Çocukları Koruma Derneği Yayınları

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1409>